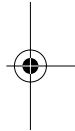
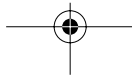
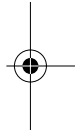

Sosialt arbeid, lokal organisering og selvhjelp

Paul A. Thyness

Sosialt arbeid, lokal organisering og selvhjelp

En innføring for helse- og sosialarbeidere

2. utgave

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 2006

ISBN-13: 978-82-15-01034-2

ISBN-10: 82-15-01034-2

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

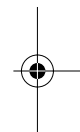
Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Nina Lykke

Sats: Laboremus Prepress AS

Trykk og innbinding: AIT Otta AS

Boken er satt med: Adobe Garamond 11,5/13,5

Papir: 90 g Dito 1,28

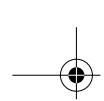

Innhold

Forord	9
Kapittel 1	
Selvhjelp er regelen og velferdsstaten unntaket	11
Sosial trygghet for den enkelte blir en rettighet	13
Nyorienteringen i sosialpolitikken	14
Bidraget fra sosialt arbeid	16
Grader av samarbeid med de frivillige	17
Kapittel 2	
Selvhjelpsgruppene og sosialt arbeid	19
Unge stemmer i samfunnsdebatten	20
Variasjon og mangfold	21
Noen definisjoner	23
Selvorganisert og igangsatt selvhjelp	26
Den erfaringsbaserte kunnskapen	26
Hjelper/terapi-prinsippet	28
Skillet mellom profesjonskulturen og selvhjelpskulturen ...	30
Faglig støtte til selvhjelp	31
Mulige roller for sosialarbeidere	33
Henviserrollen/portåpnerrollen	33
Igangsetterrollen	34
Hvor lenge skal igangsetteren følge gruppen?	36
Formidlerrollen	37
Konsulentrollen	37
Ekspertrollen	38
Selvhjelpsgrupper er som smågrupper flest	38

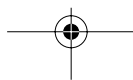
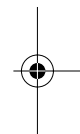

Faser	38
Effektive selvhjelpsgrupper forutsetter ledelse	39
Den ekspressive siden av lederskapet	40
Den instrumentelle siden av lederskapet	41
Det selvopptatte gruppemedlem	42
Betydningen av effektive møter	43
Driften av selvhjelpsgrupper	44
Ressurser	44
Når gruppen blir populær og vokser	45
AA – en suksesshistorie	45
Hvordan kan selvhjelpsgrupper bevare friheten?	48
Personlig forandring eller systemendring?	50
Fagfolk og selvhjelpsgrupper	
– en viktig og sårbar allianse	52
Nasjonal plan for selvhjelp	54

Kapittel 3

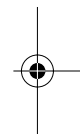
Samfunnsarbeid som arbeidsmetode for sosialarbeidere 55

Definisjoner og kategorier i samfunnsarbeid	56
Noen definisjoner	57
Fire hovedkategorier	58
Godt sosialt arbeid er kulturrelativt	60
Sentrale verdier og prinsipper for norsk samfunnsarbeid ...	60
Forandingsprosesser ovenfra og nedenfra	62
Sosiale problemer fra et individuelt til et kollektivt perspektiv	64
Hvem er underprivilegert?	66
Ressursorientering og et positivt menneskesyn	67
Lokalsamfunnet – finnes det?	68
En arbeidsmodell for lokalsamfunnsutvikling	70
Community development/lokalt utviklingsarbeid	70
Grønland/Nedre Tøyen-prosjektet	
– et eksempel på lokalt utviklingsarbeid	71
Målsetting og arbeidsprosess	72
Hvorfor Grønland/Nedre Tøyen?	72
Den praktiske gjennomføring	73
Resultatene	74
Hybelhuset som ble hotell – et eksempel på sosial aksjon .	76
Samfunnsarbeid blir stuerent	78
Kursendringer i sosialpolitikken	79

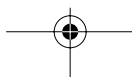

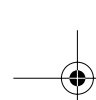
Dagens situasjon	81
Samfunnsarbeid som boligsosialt arbeid	81
Nærmiljøprosjektet Sagene–Torshov	83
Ti kjepphester	87
Arbeidsprosessen i samfunnsarbeid	89
Kartlegging av lokalsamfunnet	89
Ferdigheter i samfunnsarbeid	91
Gode regler for gruppearbeid	92
Ulike motiver for medvirkning	93
Reell medvirkning betyr omfordeling av makt	94
Vurdering av taktikk	94
«Revolusjon på arbeidstid»	96
Det vanskelige skillet mellom fag og politikk	96
Behovet for legitimitet	97
Rollen som samfunnsarbeider	98
Frihet og kontroll av prosjekter	102
Vilkår for å lykkes med samfunnsarbeidsprosjekter	103
Det kompliserte nærmiljøarbeidet	105
Kritiske røster	106
Avslutning	108

Kapittel 4

Frivillighetssentralene og frivillig innsats	111
Bakgrunn	111
Ideen om frivillighetssentraler	112
Opprettelsen av sentralene	113
Definisjoner	115
Frivillighetssentral	115
Frivillig	116
Frivillig innsats	116
Bruker	117
Målsettinger og prinsipper for frivillighetssentraler	117
Ulike organisasjonsformer	120
Forening	120
Stiftelse	121
Andelslag	121
Utarbeidelse av idégrunnlag	122
Visjoner	122
Forholdet mellom visjoner og mål	123

Målhierarkiet	123
Strategier	124
Verdier	124
Lederrollen i frivillighetssentralen	125
Oppfatninger om ledelse	127
Heroisk ledelse	127
Ledelse som utøvelse av spesielle oppgaver	127
Ledelse som utøvelse av funksjoner	127
Reaktiv ledelse	129
Proaktiv ledelse	129
Arbeidsdagen	130
Grunnleggende verdier	130
Deltakelse – dialog	131
Nye grupper av frivillige	134
Motiver for å bli frivillig hjelper	134
Koblingen bruker–hjelper	135
Sentralene bygger nettverk	135
Erfaringer fra drift av frivillighetssentraler	137
Høy befolkningskonsentrasjon	138
Gode lokaler og god tilgjengelighet	138
Aktiv ledelse	138
Tilbudet til de frivillige	139
Samarbeidet med offentlige og private organisasjoner ..	139
Tiltak og aktiviteter	140
Betydningen av praktiske oppgaver	140
Kjennetegn ved den frivillige innsats i frivillighetssentralen ..	141
Hjelpeprofesjonene og de frivillige	143
Evnen til forandring	144

Kapittel 5

Fra avmakt til motmakt	146
Empowerment – et omdiskutert begrep i sosialt arbeid . . .	147
Empowerment – et tvetydig begrep	151
Behovet for en grenseoppgang mellom offentlig intervensjon og privatlivets fred	153
Sosialt arbeid favner vidt	155
Litteratur	156
Offentlige dokumenter	162
Register	164

